

Sygn. akt II Ca 708/15

POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki (spr.)
Sędziowie:	SSA w SO Stanisław Łęgosz SSO Paweł Hochman
Protokolant:	Paulina Neyman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 listopada 2015 roku

sprawy z wniosku S. M.

z udziałem K. G., W. K., L. N., J. O.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestniczki L. N.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 2 czerwca 2015 roku, sygn. akt I Ns 243/11

postanawia: oddalić apelację oraz zasądzić od uczestniczki L. N. na rzecz wnioskodawczyni S. M. kwotę 180,00 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki

SSA w SO Stanisław Łęgosz SSO Paweł Hochman

Sygn. akt II 708/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sąd Rejonowy w Bełchatowie stwierdził, że spadek po H. S. (1) córce S. i M., zmarłej dnia (...) r. w B., ostatnio stale zamieszkałej w B., na podstawie testamentu sporządzonego przed notariuszem W. G. w jej kancelarii w B. w dniu 8 czerwca 2009 r. Repertorium (...), otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie w dniu 26 maja 2015 r. w sprawie sygn. I Ns 243/11- nabyła S. M. z domu S. córka J. i W. - w całości oraz ustalił, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane z własnym udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

H. S. (1) zmarła w dniu (...) r. w B., gdzie ostatnio stale zamieszkiwała. Jej ojcem był S. S. (2), po którym nabyła spadek na podstawie testamentu na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Belchatowie wydanym w dniu 17 lipca 1987 r. w sprawie sygn. I Ns 538/86. Jako spadkobierców ustawowych pozostawiła siostry L. N. z domu S., W. K. z domu S. oraz J. O.. Dzieci nie miała. Nie było wcześniej sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po niej, nikt ze spadkobierców spadku się nie zrzekł ani go nie odrzucił, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. Nie był sporządzony u notariusza akt poświadczenia dziedziczenia. Nie było umów dotyczących spadku. H. S. (1) sporządziła trzy testamenty: własnoręczny z dnia 19 października 1998 r. oraz notarialny sporządzony w dniu 7 kwietnia 2006 r. przed notariuszem W. G. Repertorium (...)w jej kancelarii w B., w którym do spadku po sobie powołała kuzynkę K. G., a także testament notarialny sporządzony w dniu 8 czerwca 2009 r. przed notariuszem W. G. Rep. (...)w jej kancelarii w B., w którym odwołała testament sporządzony w dniu 7 kwietnia 2006 r. oraz do całości spadku powołała S. M. - w całości. Podczas czynności sporządzania testamentu notariusz upewniała się, czy testatorka zdaje sobie sprawę ze skutków podejmowanej czynności. Po potwierdzeniu przystąpiła do czynności spisania testamentu, w których uczestniczył ponadto tłumacz języka migowego D. C., gdyż H. S. (1) była osobą głuchoniemą. Tłumacz także upewniał się, czy H. S. (1) zdaje sobie sprawę z wagi i treści podejmowanych czynności Nie było innych testamentów. W skład spadku nie wchodzi gospodarstwo rolne. W latach 2007 - 2011, w trakcie pobytu H. S. (1) w Domu Pomocy Społecznej w B., miała zachowany pełny kontakt z otoczeniem -w tym z pracownikami placówki, poza utrudnieniami wynikającymi z faktu, iż była osobą głuchoniemą, sygnalizowała swoje potrzeby, przekazywała swoją wolę i życzenia. Także podczas pobytu w szpitalu, kilka dni przed śmiercią miała całkowicie zachowany kontakt z otoczeniem, potrafiła czytać z ruchu warg. Po przebyciu zawału serca była osłabiona fizycznie, ale nie wpływało to na możliwość kontaktu z nią. Zawsze była w pełni świadoma. Poza K. G., która odwiedzała ją bardzo często w DPS nikt inny jej nie odwiedzał.

J. O. widziała się z H. S. (1) w 1973 lub 1974 r. Chciała ją odwiedzić w 1994 r.. ale nie zastała jej w domu. Od tego czasu nie widziała się z nią, nie miała informacji o jej stanie zdrowia w dacie sporządzenia testamentu.

Brak jest podstaw do przyjęcia, iż w dacie sporządzania testamentu H. S. (1) miała zniesioną zdolność świadomego lub swobodnego wyrażenia woli i podjęcia decyzji, miała zachowany kontakt z otoczeniem.

Okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów - aktów stanu cywilnego, testamentów z dnia 19 października 1998 r., z dnia 7 kwietnia 2006 r., testamentu z dnia 8 czerwca 2008 r. i dokumentacji lekarskiej, opinii biegłej sądowej psychiatry K. O., zeznań wnioskodawczyni, zeznań uczestniczki K. G., zeznań świadków W. G., D. C., B. S. i D. S. oraz zapewnienia spadkowego złożonego przez wnioskodawczynię.

Biegła sądowa K. O. na podstawie dokumentacji medycznej podała ostatecznie w opiniach uzupełniających, iż brak jest podstaw do przyjęcia, iż w dacie sporządzania testamentu H. S. (1) była w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenia woli. Wycofała się zatem ze stanowiska przyjętego w pierwszej opinii, w której przyjęła, iż spadkodawczyni w dacie sporządzania testamentu z dużą dozą prawdopodobieństwa miała wyłączoną zdolność świadomego podjęcia decyzji i wyrażenia woli - ze względu na otępienie znacznego stopnia.

Sąd Rejonowy nie przyjął za podstawę ustaleń faktycznych opinii biegłego sądowego J. B. (1), gdyż jest ona sprzeczna nie tylko z opinią biegłej sądowej K. O., ale także z zeznaniami świadków - osób mających ze spadkodawczynią bezpośredni kontakt w okresie poprzedzającym sporządzenie testamentu - notariuszem, przed którym był sporządzony testament, tłumacza języka migowego uczestniczącego w czynności pracowników domu opieki, w którym przebywała do śmierci oraz zeznań wnioskodawczym. Osoby te zgodnie potwierdziły, iż spadkodawczyni miała do końca zachowany pełny kontakt z otoczeniem, mimo niepełnosprawności można było się z nią w pełni porozumieć. Także uczestniczka K. G., jako osoba bezpośrednio zainteresowana ewentualnym obaleniem testamentu z dnia 8 czerwca 2009 r., w swoich zeznaniach przyznała, iż jeszcze w marcu 2009 r., zatem 3 miesiące przed sporządzeniem tegoż testamentu spadkodawczyni miała zachowany pełny kontakt z otoczeniem, mimo złego stanu fizycznego. Biegła K. O. po uzupełnieniu dokumentacji lekarskiej oraz zeznaniach wskazanych świadków zmieniła swoje początkowe stanowisko zawarte w opinii pisemnej z dnia 1 grudnia 2013 r.

Żadna ze stron nie podniosła żadnej innej przyczyny żądania uznania testamentu H. S. (1) za nieważny.

Mając tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, że w sprawie nie zostało wykazane, aby wystąpiła jakakolwiek podstawa do uznania testamentu spadkodawczyni z dnia 8 czerwca 2009 r. za nieważny. Uczestniczki podniosły tylko zarzut działania spadkodawczyni w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenia woli. Zarzut ten nie znalazł potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Biegła sądowa K. O. wskazała, iż nie ma podstaw do przyjęcia, iż spadkodawczyni w dacie sporządzania przedmiotowego testamentu była w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenia woli. Sąd Rejonowy z przyczyn wskazanych powyżej, nie przyjął za podstawę dokonania ustaleń faktycznych opinii biegłego sądowego J. B. (1).

W ocenie Sądu I instancji spadkodawczyni odwołała poprzednie testamety w ten sposób, iż sporządziła nowy, w którym wprost odwołała testament notarialny sporządzony w dniu 7 kwietnia 2006 r. Pozostaje zatem do omówienia kwestia testamentu własnoręcznego z dnia 19 października 1998 r. Zgodnie z treścią art. 947 kc jeżeli spadkodawca sporządził nowy testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu. Testament z 1998 r. zawiera powołanie do całego spadku K. G. -postanowienia tego nie można pogodzić z treścią nowego testamentu z 2009 r., w którym spadkodawczyni do spadku po sobie powołała S. M.. Zatem należy przyjąć, iż nastąpiło odwołanie także testamentu z 1998 r. Ważny i aktualny pozostaje zatem jedynie testament z dnia 8 czerwca 2009 r.

Sąd Rejonowy dokonał otwarcia i ogłoszenia testamentu H. S. (1) oraz stwierdził, iż spadek po niej na podstawie testamentu z dnia 8 czerwca 2009 r. nabyła S. M. - w całości.

O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc.

Apelację od powyższego postanowienia wniosła uczestniczka L. N. zaskarżając go w całości, zarzucając mu:

1. Istotne sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez bezpodstawne ustalenie, że opinia psychiatryczna biegłego sądowego J. B. (1) z 23.01.2015 r. nie jest kategorięczną we wnioskach i że biegły pozostawia do uznania Sądu wszelkie wątpliwości., Skoro biegły w końcowej opinii w pkt.4 stwierdza w sposób kategorięczny, że H. S. (2) w dacie sporządzenia testamentu miała zniesioną zdolność wyrażania świadomego podjęcia decyzji i wyrażania swej woli, przez co jej testament spełnia wszelkie cechy nieważności i dlatego na mocy art. 945 KC winien on być bezwarunkowo oddalony.

2/ Bezpodstawne też przez Sąd ustalenie, że opinia uzupełniająca biegłej K. O. z dnia 8.10.2014 r., którą wydała wyłącznie na podstawie zeznań świadków i w której biegła stwierdza brak podstaw do wystąpienia u H. S. (2) w dacie sporządzenia testamentu stanu wyłączenia jej zdolności do świadomego albo swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli jest w pełni wiarygodna, gdyż tym ustaleniom przeczy wcześniejsza opinia biegłej z 1.12.2013 r., w której biegła wyraźnie stwierdza, że w dacie sporządzenia testamentu H. S. (1) miała wyłączną zdolność podjęcia decyzji i wyrażenia swojej woli ze względu na ołępienie znacznego stopnia.

W tym względie nietrudno jest zauważyć iż wydane przez biegłą K. O. opinie wzajemnie się wykluczają, i że druga opinia biegłej pod względem wiarygodności musi budzić poważne wątpliwości i zastrzeżenia, skoro biegła opiera ją jedynie na zeznaniach świadków, pomijając dokumentację medyczną, która pod względem dowodowym w zakresie poczytalności testatorki winna mieć znaczenie wiodące.

3/ Błąd w ocenie okoliczności faktycznych poprzez niewzięcie też przez Sąd pod uwagę zeznań K. G. m. złożonych przed Sądem w dniu 26.04.2015 r. gdy stwierdza ona - cytując „stan zdrowia H. S. (1) przed sporządzeniem dla niej testamentu był ciężki, była bezwolna, przewijano ją, kontakt z nią był trudny”.

4) W świetle oparcia postępowania dowodowego głównie na zeznaniach świadków, gdyż odrzuceniu tak wiarygodnej opinii biegłego J. B. (1) uczestniczka zarzuca też Sądowi I instancji brak staranności w ocenie stanu zdrowia H. S. (1), która pozostając w wieku 82 lat jako głuchoniema już przed sporządzeniem testamentu ciężko chorowała, gdyż

przeszła zawał serca i udar mózgu, miała cukrzycę i ciężką afazję poprzez którą straciła ona kontakt z otoczeniem i straciła też rozumienie przekazywanych do niej słów.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o całkowitą zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez odrzucenie na mocy art. 945 KC testamentu notarialnego z dnia 08.06. 2009 r. Repertorium (...)ustanawiającego S. M. w całości spadkobierczynią po zmarłej H. S. (1) i stwierdzenie, że spadek po niej z mocy ustawy dziedziczą jej siostry, uczestniczki w sprawie tj. składająca apelację L. N. oraz jej siostry W. K. i J. O., każda z udziałem po 1/3 części spadku.

Ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji, w celu uzupełnienia postępowania dowodowego o wykazane zarzuty wnoszonej apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje: apelacja nie jest uzasadniona.

Nie ma racji autor apelacji, kiedy zarzuca Sądowi I instancji, że dokonując oceny materiału dowodowego wywiódł wnioski sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego. W oparciu o przeprowadzone w sprawie dowody, a w szczególności pisemnej opinii uzupełniającej biegłej lekarz K. O. i późniejszej do niej opinii ustnej złożonej na rozprawie wynika, że testatorka H. S. (1) była w takim stanie zdrowia, który umożliwiał jej swobodne wyrażenie woli. Opinia uzupełniająca biegłej została wydana po uzupełnieniu dokumentacji medycznej dotyczącej testatorki oraz po przesłuchaniu świadków pracowników Domu Pomocy Społecznej w której mieszkała H. S. (1), notariusza W. W.-G., która sporządziła sporny testament, biegłego tłumacza języka migowego D. C., który był obecny przy sporządzeniu testamentu. Zarówno świadek W. W.-G., jak i D. C. zgodnie wskazali na dobry kontakt z testatorką, umiejętność porozumiewania się za pomocą języka migowego. Uczestniczka K. G. także w swych zeznaniach przyznała, że przed sporządzeniem spornego testamentu spadkodawczyni miała zachowany kontakt z otoczeniem. Uczestniczka przyznała ten fakt pomimo, że w przypadku stwierdzenia nieważności spornego testamentu, to ona na podstawie testamentu notarialnego z 07.04.2006r. dziedziczyła by spadek w całości.

Sąd Okręgowy w całości podziela ocenę dowodów przeprowadzoną przez Sąd I instancji w tym także ocenę opinii sporządzonej przez biegłego lekarza J. B.. Opinia ta jest sprzeczna z opinią biegłej K. O., ale także z zeznaniami wszystkich przesłuchanych świadków. Trafnie podnosi Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że opinia biegłego B. nie jest kategoryczna we wniosku, gdyż biegły pozostawił do uznania Sądu wszelkie wątpliwości co do zdolności testowania spadkodawczyni w dacie sporządzenia testamentu. W takim wypadku tak sporządzona opinia nie może być dowodem w sprawie decydującym o kwestii zdolności testatorki do oświadczenia swej ostatniej woli.

Uczestniczka L. N. w apelacji przedstawia własną ocenę dowodów, która jest odmienna od oceny Sądu I instancji. Ta ocena przeprowadzona przez uczestniczkę jest odzwierciedleniem zaprezentowanego przez nią stanowiska w sprawie, które zmierzało wyłącznie do zakwestionowania ważności spornego testamentu. W sprawie rzeczą znamioną jest, że uczestniczka nie kwestionowała testamentów sporządzonych przez testatorkę wcześniej, które to powoływały do spadku uczestniczkę K. G..

Taki sposób podważania sędziowskiej oceny jest zwykłą polemiką i nie może zdaniem Sądu Okręgowego odnieść skutku. Sędziowskiej ocenie dowodów nie można bowiem przeciwstawić własnej oceny, konieczne jest wskazanie w realiach sprawy przyczyn, dla których ocena dowodów nie spełnia reguł wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c. - por. wyrok SN z dnia 27.09.2002 r., II CKN 817/00, Lex nr 56906; postanowienie SN z dnia 23.01.2001 r., IV CKN 970/00, Lex nr 52753.

Skoro zarzut apelującej nie jest uzasadniony, to wniesiona apelacja nie może odnieść zamierzonego skutku. Dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił jak w sentencji. O kosztach postępowania za instancję odwoławczą orzeczono z mocy art. 520 § 3 k.p.c.

Na marginesie Sąd Okręgowy zauważa, że uczestniczki postępowania W. K. i J. O. nie wykazały dokumentami stanu cywilnego swego pokrewieństwa w stosunku do spadkodawczyni. Jak wynika z poczynionych w sprawie ustaleń w/w osoby nie były córkami S. ani M. małżonków S..